

MINISTERIO
DE CULTURA

Universitat, 7

Converses de N'Olaguer Recó

—Qué porta, amich Carner? *El Poble Català?*

—Si. Y l'he llegit ab tristesa. El núcleu catalanista que donguè a la meua época dias de vigor y mohiment, s'es desfet. Es veritat que rès del mon perdura. Lucreci ens ho fa saber ab adorable melangia. «A mesura que els sols se succehexen, el dins de l'anell s'aprima mercès al dit qui l'porta; les gotes de pluja cauèn y foradan la terra; els solchs esmussan insensiblement el ferre corvat de l'arada; veyèm l'empedrat dels camins gastat pels passos de la multitut y les estatuës posades a les portes de la ciutat ens mostran que llur mà disminueix ab les besades dels passants». Cito de memoria; les imatges de Lucreci m'conmouen perquè el gran poeta era com un català. No estranyi, amich Olaguer, el meu dolor. Arreu se parla de la crisi del catalanisme. Els catalanistes, avans de despertarnos a nosaltres, hem despertat primer als republicans, després als carlins, y finalment als monarquichs. He vist un setmanari monarquich, *El Combate*, que combat ab el *Cu-Cut*. Qué li sembla a vostè d'aqueix estat de coses? No ha vist un verdader astorament en els catalanistes de totes bandes? Tothom crida, y esposa programes a un publich imaginari. Y axó es deplorable, perquè el programa es llegeix avans de la funció y axó vol dir que no som ni al primer acte.

Però N'Olaguer responia placidament:

—L'estat del catalanisme es rioler. La divisió entre literats y polítichs fou un gran pàs, y s'consagrà al exir els actius de la *Unió Catalanista* pera fundar la *Lliga Regionalista*. De dès llavors ensá ni els poetes culliren mes les englantines, les flors ayrades, ni els polítichs s'extasiaren devant les ideals vaguetats del ensomni. Però recentment s'es feta una altra divisió que serà fecondíssima. D'entre els polítichs se n'han anat els sociólechs. *El Poble Catalá* es una revista de sociología. Es l'orgue d'una agrupació que fá escoles y dona conferencies. Es un periódich ben escrit; no es polítich, donchs!

—Però es induptable que la massa activa del catalanisme ha sofert una disminució, precisament are que...

—Al catalanisme li interessa fer de tant en tant sacrificis cruenta. Ell està encare en una edat ferotge y primitiva. Inmola víctimes al Deu de la Guerra, y ja sab vostè que les víctimes ofertes als Deus sempre son lo mes tendre, ignoscent y savorós dels pobles. Perxó en Domenech inmola els poetes, y are en Prat inmola als sociólechs.

—Els fundadors d'*El Poble Catalá* volen esser quelcòm mes que sociólechs. He sentit dir que quan *La Renaixensa* plegui, ells en comprarán les máquines, y convertirà la seua publicació en diari. Llavors podràn exercir l'acció política qu'havian abandonat de dès que s'donguéren de baxa de la *Lliga*.

—La acció política, es com el tren; si el passatger s'atura, el tren s'escapa. Fora una gran llástima qu'els elements d'*El Poble Catalá* tornessin a fer política; una política de científichs fora pitjor que la dels literats, o al manco més pedant.—¿Y no es la ciencia mes pura, mes durable y mes gloriosa que la política?—D'altre banda; NO HI POT HAVER DUGUES ACCIONS POLÍTiques CATALANISTES. Recordis, amich Carner, de l'*Andrómaca* d'Eurípides.

Diu el chor de les dones de Phtia: «May aprovaré els dobles hymeneus entre els mortals, ni els infants nascuts de mares diferents; es una causa de discòrdia en les families y de tristes calamitats. Que mon espòs se contenti d'un sol llit nupcial, y no'l partexi pas ab altres mullers! Tampoch son en la ciutat mes fácils de soportar dos comandaments qu'un sol; es un feix afegit a un altre, y una causa de sedició entre els ciutadans. *Se veu fins a les Muses excitant la discòrdia entre dos poetes qui treballan en el mateix cant.* Quan els vents rápits s'enduhèn els navilis, dos pilots y una multitud de homes de seny obran ab menys habilitat qu'un home d'un aspecte mes feble qui dongui sol les ordres. No cal mes que un senyor en les cases y en les ciutats, si volen esser ben conservades.»

—Vostè es hàbil y erudit, amich Olaguer.

—Però fíxishi be; la Sociologia es una ciencia racionalista. Un catòlich no necessita esser sociòlech, perquè ja comensa per no trovar *problemes*. Tot lo que s'ha fet de Sociologia catòlica es ignoscent o suspecte.—Per lo tant, exits els sociòlechs de la *Lliga Regionalista*, queda considerablement afavorida la divisió d'esquerra y dreta.

—Molts deyan que la unió de tots els catalanistes, fos la que fos la llur manera de pensar, era favorable als interessos catòlics. Car, essent els fonaments del Catalanisme la Fé y la Tradició, se feya treballar fins als matexos heretges en bé d'una restauració cristiana. Axís els radicals no eràn frares, però eran llechs del Convent de frares. A mi aixó me semblava just.

—Aqueix criteri ha sigut defensat per homes emicients. La fe en la virtualitat catòlica del Catalanisme, es molt hermosa y molt santa.—Però me sembla que els teòlechs me darán la rahó en lo que vaig a dirli. Una host se disposa a lluytar per un ideal nobilísim; per un ideal relligiós si vol. Si en ella hi ha homens injustos y heret-

ges, pot ser qu'atreguin l'ira del Esperit Sant, y perjudiquin al mateix triomf del bé. Recordi el cas de l'Armada Invencible; fou desfeta y destruïda en castich dels pecats que s'cometeren al formar-la, segons consta per revelacions. La causa catalanista ha d'esser neta per respecte a Deu; Jesús no vol l'unió dels homens, sino que'ls bons se separin dels demés. Ho diu l'Evangelí: «Us penseu qu'he vingut a posar pau a la terra? No, però desunió; aixís vos ho declaro. De manera que desd'are endevant en una mateixa casa einch seràn desunits, tres contra dos y dos contra tres.» (*Lluch* XII, 51 y 52.) Mes li diré, amich Carner: la divisió entre dreta y esquerra, es d'origen diví.

—Es molt difícil provarho.

—Gens. Jesús digué a sos dexebles parlant de la fi del mon: «Seran totes les gents congregades devant d'Ell, y separarà els uns dels altres, com el pastor segrega les ovelles dels cabrits. Y posará les ovelles A SA DRETA y els cabrits A LA ESQUERRA. Llavors dirá el Rey als qui estarán a sa dreta: Veniu benehits del meu Pare, posehiu el regne qu'us está parat o dispost desde el començament del mon!» (*Mat.* XXV 32, 33 y 34.)

JOSEPH CARNER.

Virginal

*Hi ha una flor blanca y pura
com la tefla de la neu,
santa delicia de Deu
dins la vall de l'amargura,*

*cálzer sagrat de dolçor,
dot de la mística Esposa,
niu innocent hont se posa
baixant l'Esperit d'Amor,*

*encant que furors desterra,
alt emblema angelical:
i flor es tota celestial,
y viu del fanch de la terra!*

*Més rich es el seu perfum
que d'Orient els aromes:
a perfumarshi les plomes
venen els Àngels de llum.*

*Flor es tan fina, tan fina,
que no'n brostà'l Paradís:
un terror li fou precís
regat ab la sanch divina!*

*Verge fou qui la plantà,
tota santa, tota bella...
Deu meteix se vestí d'ella,
y Reyna el cel l'aclamà.*

*Al qui tal flor escullia
Jesús per seu l'ha escullit,
y reclinantlo a son pit,
secrets del cor li confia.*

*Si Deu al món té vergers,
es per ferhi eixa flor pura:
l'Anyell sens taca pastura
dins els seus tendres planters.*

*Aquells qui l'hauràn servada
prop del Espòs aniràn;
ells, no més, entonaràn
la cansó més delicada.*

*Del torrent de goig diví
beuràn en font escullida
y del arbre de la vida
el fruyt tastaràn més fí.*

*Ànima plena a' aubada,
cor novell, cor escullit,
¿sents tu l'aroma exquisit
de la flor immaculada?*

*Si Deu de tu la volgués...!
Guarda la flor de bon' hora,
que un baf lleuger jay! l'esflora,
y ja no brosta may més.*

MIQUEL COSTA, PBRE.

MINISTERIO
DE CULTURA

Fotografia de Josep Pallejà

El Rey Martí l'Humà

Copia directa d'un arbre geneològic dels Comtes de Barcelona y Reis d'Aragó que sobre policromat pergamí, de 3 1/2 metres de llarga, se conserva al Museu Arqueològic de Tarragona.

Ffurs de València

del Rey don Marti

II Com segons ffur en qualquier part del pleyt que al aduocat aparega la part que aduoca no hauer dret, ho deia dir et manifestar a aquella, et daquiauant no la deia aduocar; Per ço ordenam que si algun aduocat apres que pora per proces veure que la part que aduoca no ha justicia aduocara daquiauant aquellá causa o plet, sia tengut et obligat de pagar totes les messions les quals daquiauant se faran en la causa o plet, ala part ala qual aduocara, si aquella sera condempnada en les mesions; et daço non puxa esser fet encontrari algun pacte auinença o relaxacio en algun temps, et si era fet que no valla, ans tots temps tal aduocat hi sia obligat et tengut tro realment ho haia pagat.

III Fem ffur nou que si algun litigant caura del plet per tres sinyes conformes de les quals per sinya contraria alguna no sera reuocada, quel aduocat de tal pleyt perdut per les dites tres sinyes, vulla sia juriste o notari, sia tengut de propi pagar totes les despeses fetes per la part contraria qui aduocara axi en lo pleyt principal, apres empero Renunciacio et conclusio com de totes les applicacions; les quals totes despeses sia tengut pagar ala part contraria qui sera stat aduocat, si donches la dita part no haura haudes les dites despeses dela part altre qui haura perdut lo pleyt, en lo qual cars lo dit aduocat pach les dites despeses ala part per

la qual haura aduocat en lo dit pleyt. E on la part qui haura perdut lo plet no sera condempnada en totes les despeses, aixi del pleyt principal com de appellacions, mas en alguna part o en algunes appellacions, en lo dit cars lo dit aduocat pach de propi les despeses ala part per qui sera stat aduocat les quals la dita part haura pagades, apres empero la dita renunciacio et conclusio segons es dit. E mes quant pach ala part contraria qui haura prestada la dita aduocacio les despeses les quals la dita part no haura haudes del dit plet, entes tota hora apres renunciacio o conclusio del plet. En axi que pux sia cert al jutge lo dit aduocat haura aduocat lo dit pleyt, feta fe deles dites sinyes et feta taxacio breu et sumaria per lo jutge ordinari de tal aduocat de la qual texcacio no pucha esser appellat ni esser haut recors anostres officis o de nostre primogenit, la excempcio per les dites despeses sia feta realment contra lo dit aduocat, cessant tota appellacio et recors. E que encontrari deles dites coses no puxa esser fet algun pacte auinença o remissió, et sin era fet ans o apres que les dites despeses fossen pagades que no valla, encara que fos fermat ab sagrament.

IV Per tolre maliciosas aduocacions ordenam, que en tot plet de recors en lo qual la part qui haura recorregut haura pagar les menssions dobles segons forma de ffur non la excempcio per les dites menssions sia et haia esser feta realment en los bens del aduocat juriste o notari qui haura ordenat lo dit recors, o haura consellat que tal recors fos fet. E lo dit aduocat per alguna manera nos pucha scusar de pagar les dites menssions ne puxa haurer regres algun contra la part per la qual les dites menssions haura pagades, encar ques fos paccionat ab aquella per qualseuol manera.

V Mes auant statuhim et ordenam que si aduocat algu en execucio alguna ques faça contra aquella per les messions contingudes en los precedents ffurs se mostrara o allegara no eser pagador, no sia admes daquiauant a offici de aduocacio, ans sia perpetualment priuat de tal offici.

¶ R.^a Dels Procuradors

I Corregint et millorant lo fur antich posat sots R.^a de manament qui comença *aquell qui donara*, Ordenam que si algu fara molts procuradors en diuerses temps per la constitucio del dret, no sia vist reuocar lo primer si donchs specialment o general nol reuocara, ne per comparacio o enantaments fets per lo principal, sia vist esser reuocar lo procurador.

II Mes auant fem fur nou que notari algu lo qual dauant sera creat en les Ciutats et Viles reals, no gos ordenar en pleyt algu encara que sia procurador en aquell, Si donchs no es stat examinat en offici de aduocacio et aprouat en aquell. E si lo contrari sera feyt per algu, que encorrega en pena de .L. morabatins dor per quantes quier vegades contrafara, dela qual pena sia aplicada la meytat a nostre fisch et laltre meytat ala part contraria, la qual haura ordenat o posat en aquell pleyt.

III Notari algu, no puxa procurar o aduocar plet algu que sia per raho de contracte algu testament o latra carta per ell reebut. E si lo contrari fara, que encorrega en pena de deu morabatius dor, aplicadors la meytat anos et laltre mitat ala part contraria la qual procurara o aduocara; et altra la dita pena sia priuat per hun any de offici de procuracio et aduocacio.

IV Per tolre vexacions a nostres sots meses, ordenam quels dos procuradors fiscals los quals poden esser constituhits per fur en les Ciutats de Valencia et de Xativa, et lo hu en cascuna de les viles reals del dit Regne, no puxen o puxa substituir algun altre en la dita procuracio fiscal sino solament encars de ausencia o de malaltia o daltre just impediment, et durant la dita ausencia o malaltia o impediment, et no en altres cases. Et en los dits cases, haien fer la dita substitucio abona et idonea persona aconeixença del batle general en la Ciutat de Valencia et dels batles locals en la Ciutat de Xativa et en les viles reals, en axi que no puxa esser substituhit algu que sia delat, o sia stat condempnat o

remes de algun crim. E si lo contrari sera fet, volem et ordenam que tot ço que per tal substituit sera enantat sia cars et nulle. E no res menys lo dit procurador fiscal quil haura substituhit, et lo dit substituhit quin vsara, encorrega cascun en pena de .CC. morabatins dor, applicadors la meytat al nostre fisch et laltre meytat al comu de aquella Ciutat o Vila en la qual sera accomptat fer les ditiescoses.

¶ R.^o Que negu no puscha les sues accions o demandes donar apus poder os dessi

Addent al fur antich posat sots la present R.^a statuhim que si algun donara ses accions anos o contre fisch o contre primogenit o algun officiari de nos o de aquell o accullira en part offara anos o anostre fisch o de nostre primogenit o algun officiari de nos o de aquell cessio o transportacio alguna de aquelles, que aquell qui aço fara perda ses accions, en axi que nos o nostre fisch o de nostre primogenit o algun dels dits officiaris o aquell qui haura feta tal donacio o cessio, no puscha o pusquen res demanar, ans lo dit donant o cedent haia perduda del tot sa accio, et aquell contra lo qual tal donacio o cessio sera feta sia absolt et delliure del tot de aquella.

¶ R.^o De Juiis

Sstablím et ordenam que en tots pleyts et cases Ciuils puxa esser enantat sens tota figura de pleyt o juhi attesa solament la veritat del fet o negoci; Empero si sera enantat solempnialment entot o impartida lo proces per la dita raho, non valla menys nen puxa esser irritat o anullat.

Ordenam per lo present fur que respostes algunes ques hagen affer migançant sagrament sobre rahons algunes, no sien fetes ni

scrites per procurador ni aduocat pus lo principal sia en la Ciutat, vila o loch hon sera lo plet o en lo terme de tal Ciutat, uila o loch; ans tals respostes, tota hora que al jutge sera ben uist, sien fetes de paraula per los principals litigants et en presencia del jutge o del assessor, et que noy sien presents lo aduocat ne procurador ne altre instruhidor, et reduhides en scrit per lo notari dela causa, aço entes que si la raho o capitol sobre lo qual deu esser feta resposta haura molts caps, que cascuu de aquells singularment et destinta sia donat a entendre al responent per lo dit jutge, assessor o scriua. E si lo contrari era fet, que aquell qui tals respostes fara encorrega en pena de .XX. morabatins, applicadora la mitat a nostre fisch et laltre meytat ala part. Pero en lo cars on lo principal sens frau sera absent dela Ciutat, Vila o loch o terme de aquells on lo pleyt se menara, tals respostes puxen esser fetes per procurador legitimament instruit et vltra aço sia tengut respondre lo principal en la forma despres dita tota hora que al jutge sera ben uist.

Per lo present nouell fur confermam et perpetuam los furs fets per lo Senyor Rey en Pere pare nostre en les corts de Monço, celebrades en lany .M.CCC.LXIII. et en lany .M.CCC.LXXVI. per los quals son prefinits certs termens al actor et al conuengut a posar et aprouar per totes lurs demandes, excepcions, replications, triplicacions, quadruplicacions et objeccions, et encara corroboracions, et totes altres rahons en fet consistens; et declarants et millorants los dits furs, ordenam que los termens aposar et prouar les excepcions al reu correguen del quart jorn auant que la demanda li sera liurada. E si lo actor volra replicar los dits termens, li correguen del quart jorn apres que les excepcions li seran repetides, et aço matex sia entes en triplicacions et quadruplicacions et altres rahons et objeccions et corroboracions. E que los dits termens aposar sien enteses axien rahons les quals volra lo propositant prouar ab cartes, com enaquelles que volra prouar ab testimonis, Si donchs lo volent posar durant los dits termens no ignorara rahonablement les dites cartes, la qual ignorancia se puxa prouar per son sagrament; pero en les produc-

cions deles cartes no correguen los dits termens, mas sien seruats los altres furs uells et nous, perlants deles dites produccions de cartes; prouehim que si en lo temps deles dites dilacions sobreuindran les ferias de Nadal o de Pascua de Resurreccio o altres ferias repentines que nouellament per alguna festiuitat o solemnitat se seguiran, que los dies de tals ferias no sien compreses en los dies de les dites dilacions, tots altres dies hi sien compreses encara que sien feriat.

Los termens en lo precedent fur contenguts correguen no contrastant qualseuol declinatoria de juhi; empero si sera obtengut per sinya passada en cosa jutgada la declinatoria procehir et hauer loch per la part contra qui sera posada la declinatoria, *ipso foro*, sia hauda per condempnada en totes les messions, les quals la part que haura allegada la dita declinatoria haura fetes en la dita causa.

Per tolre materia de malignar et volents dar breu fi als pleyts, statuhim et ordenam que totes et qualseuol rahons en fet stants que seran proposades dins los temps ordenats et statuhits en los dits furs aposar et prouar, sien, degen et hagen esser admeses et sobre aquelles reebuts dins lo dit temps testimonis, en axí que lo temps aproduhir testimonis contenguts en los dits furs, corregue *ipso foro*. E lo jutge decontinent que les rahons sien posades sia tengut admetre la part a reebre testimonis et assignar a la part altra que sia present aueure jurar aquells; et non puxa esser fet opposit per lo jutge ne per la part, encara ques allegas esser impertinents tals rahons, saluu que en la deffinitiuia lo jutga ahia et dega ahuer son sguart sitals rahons podien o deuien esser admeses et tals testimonis reebuts; et que en la dita diffinitiuia sia tengut admetrer o rePELLIR les dites rahons o testimonis. E si les dites rahons seran rePELLIDES et pronunciades impertinents per sinya passada en cosa jutgada, que la part qui haura posades aquelles sia *ipso foro* hauda per condempnada en les messions que seran feytes per occasio de aquelles rahons qui seran rePELLIDES et pronunciades impertinents. Empro lo jutge ahia a pronunciar sobre les impertinencies, et sobre los merits tot en vna sinya, pero lo present fur no sostena als pleyts pendants.

Per lo present fur nou prouehim et ordenam que, cascun any, feta la eleccio dels justicias, ans de la festa de nadal sien elets en la dita Ciutat tro en nombre de .XXX. notariis, vltra los principals scriuans de les corts, los quals sien et haien esser per tot lo seguent any Rebedors de tots los testimonis ques deien reebre en qualseuol delés corts ordinaries dela dita Ciutat, axi de Gouvernacio batlia com justicies et consols, en axi que per los scriuans deles dites corts no puxa esser comanada la recepcio dels dits testimonis sino als dits .XXX. notariis o al hun o mes de aquells; empero tota hora quel dit escriua volra comanar la dita recepcio aqualseuol dels dits notariis, que puscha fer, mentre no sia aduocat o procurador del pleyt o causa del qual li sera acomanada la dita recepcio o no sia recusat sospitos legitimament per iustes causes, aconeguda dela cort on sera lo pleyt o causa, per alguna deles parts.

La eleccio dels dits .XXX. notariis, cascu any sia feta per los Governador batle justicies elets et lurs assessorset jurats dela Ciutat et per los quatre majorals dela cort et offici dels notaris, los quals juren per Nostre Senyor Deu et per los seus Sants Euan-gelis, ço es, lo Governador en persona dels altres, lo batle et tots los altres empoder del dit Governador, que be et feelment postposat tot hoy, fauor, amistat, perentesch o altra raho elegiran, allur bo et sa enteniment, notariis bons leals et de bona fama et vida et abtes per les dites coses, et los quals notariis apres que seran elets, cascun any hagen et sien tenguts jurar en poder dels dits Governador, batle et justicias, que en la recepcio dels testimonis quels sera acomanada se hauran be et lealment, et que no reeban los dits dels testimonis per 'scrit o per sumaris, sino per lur tenor larga, et apres que sera per aquells scrita legiran aquella al depositant.

Fem fur nou que passats los termens deles assignacions aposar de fet et produhir testimonis en fets ciuils ordenats en los dits furts de Monço et en los presents, de continent que alguna deles parts pledejants requerra judicialment que los testimonis en lo fet per cascuna de les parts produhits sien publicats, que de

continent *ipso foro* les deposicions dels dits testimonis sien hudes per publicades, et la cort o lo jutge decontinent man al scriua continuar en proces les dites deposicions sens altra declaracio o prouisio, pus li consten, appellades les parts, los dits terminis aposar et prouar esser passats. E lo dit notari en poder del qual seran publicats los dits testimonis sie tengut cópiar aquells, e offerres aparellat et scriuren en lo proces al pus prest que puxa en manera que no stiga per ell; Eaço los notaris deles corts sien tenguts jurar en lo temps del jurament que fan cascun any et lo notari del plet fora les corts en lo començament del plet en poder del jutge del plet.

Après que totes les assignacions seran possades, et lo scriua de fet sera appellat dar copia del proces a les parts, dalli auant correguen a cascuna de aquelles, .X. dies sia haut per renunciant et conclus en aquell plet per cascuna part, saluu que puxen produhir cartes et altres scriptures en ajuda de lur dret.

Per lo present fur nouell, ajustants als furs antichs parlants dels juraments faedors per la Cort et per lo assessor dela Cort, statuhim et ordenam que cascun any la Cort, ço es los justicies et los assessors, juren publicament vltra les coses les quals per los dits furs antichs son tenguts jurar, que, tots fets propis et daltres apart posats, entendran per tot lur esforç et saber en lo spaciament dels plets que seran en punt de dar sinya dins lur any no sien determenats et fenits per sinya dins lo dit temps.

Los jutges delegats dels plets principals o de appellacions o assessors qui deien reebre salari dels plets que acordaran de les parts, no puxen hauer salari algu ne rebre aquell de lur judicatura o assessoria, ço es, los jutges tro atant haien promulgada lur sinya et los dits assessors tro haien ordenada aquella; pero los dits jutges puxen constrenyer et forçar les parts litigants a metre et depositar lo salari aells pertanyent per lur judicatura en poder del Cluari dela Ciutat vila o loch on lo plet se menara o en poder del notari del plet, a eleccio del dit jutge; axi que los jutges promulgada lur sinya, et no abans, puxen hauer lo dit salari. E si abans lo dit salari sera reebut per qualseuol dels dits

jutges o assessors, encara que les parts o qualseuol de aquelles voluntariament lo volguessen donar o pagar, que tal jutge o assessor *ipso foro* sie infamis et priuat perpetualment de tot offici de judicatura et assessoria, sens alguna gracia o remissio que noli puxa esser feta.

Statuhim et ordenam que si pendent lo plet les parts litigants danant algun jutge delegat axi en causa principal com de appellacio, se conposaran o auendran, en tal cas lo dit jutge o assessor qui de les parts pogues hauer salari sien pagats de lurs treballs aconeguda dela cort tota appellacio et recors remoguts. En axi que no puxa esser feta tatxa oltra la meytat del salari per fur o priuilegi a ells pertanyent.

Ordenam que en lochs dela Esglesia et deles Ciutats et viles Reyals et en los lochs dels Ciutadans o homens de villa perorrestencia no puxa esser allegada sino encas on se dega seguir mort o mutilacio de membre o greus açots; et en los dits cases la part allegant la perorrestencia haia a prouar aquella esser vera et justa ab testimonis o altres legitimes proues, vltra lo jurament dela part. E si nou prouara, sia encorreguda en pena de docents morabatins dels quals haia nostre fisch la meytat et laltra meytat ia part contra qui sera allegada. E ans quela part allegant aquella sia hoida, haia adonar bastants et suficients fermances de pagar la dita pena, dela qual no puxa hauer remissio; Declarants que sil Senyor volra donar mort o mutilacio de membre o greus açots ason vasall sens proces, sia justa causa de allegar la dita perorrestencia. Mas si per proces judicial li volra donar la dita mort o mutilacio de membre o greus açots, no sia justa causa de allegar ni haia loch de allegar la dita pororrestencia.

¶ R.^a de jurediccio de tots Jutges.

Statuhim et ordenam perpetualment que la execucio corporal faedora en los moros corsaris o altres preses en fustes armades per la Ciutat de Valencia et ases despeses et menats a la Ciu-

tat de Valencia o comprats o hauts per aquella ajusticiar per castich lur et aterror de altres, sia feta per lo justicia criminal dela dita Ciutat et pertanya asa jurediccio et offici. E semblant sia entes en les altres Ciutats et Viles Reyals del dit Regne.

¶ R.^o dels jochs e dels jugadors e da quels qui blasfemen Deu.

Si alcu én joch o en altra manera jurara per alguns membres de Deu o de la Verge Nostra Dona Sancta Maria, pach per pena cascuna vegada que jurara .V. solits, E si jurara per algunes parts leges o vergonyoses de jurar, pach per pena .L. solits; de les quals penes no puxa esser feta alguna gracia o perdo, ans asola requesta del fisch sien exhigides les dites penes en puxa esser feta inquisicio per mer offici. E si la cort ol justicia no exhigira ab entegre les dites penes, aquelles lo dit justicia sia tengut de pagar de propi. E si aquell qui haura jurat per la dita forma no pora pagar les dites penes, stiga per tres hores en lo castell dela Ciutat Vila o loch on les dites penes seran comeses. De les quals penes pecuniaries haia lo notificador o lavisador de terç et les dues parts sien applicades anostre fisch en les Ciutats o Viles reyals et en los lochs del Senyoriu ho haien los senyors dels lochs.

Addent al fur nou del Senyor Rey en Pere pare nostre imposant pena a aquells qui dien mal de Deu o de Sancta Maria, Statuhim et ordenam que del dit crim puxa esser feta enquesta per mer offici et que de les penes pecuniaries posades en aquell haia lacusador la terça part et lo fisch les dues parts. E que deles penes axí corporals com pecuniaries no puxa esser feta alguna gracia o perdo.

Ordenam que feyta la inquisicio en los cases en los dos furs precedents contenguda, per moltes vegades que aquell contra qui moble o semouent venuda per lo preu dela cosa, encara ques mostras que senyoria o propietat saturas en tal cosa, ans lo derrer

comprador sie segur contra los sobre dits venedors pus haia pagat lo preu d'aquella cosa o sia appellat pagar aquell, romanint tot son dret saluu aqualseuol venedor daytal cosa contra lo comprador qui daquell haura comprada la cita cosa.].Dominicus Masto.

Qualseuol venedor de cosa moble o semouent sia tengut de demanar lo preu dela cosa moble o semouent venuda et liurada, dins hun any comptador apres quel preu pora esser demanat. Enaltra manera passat lo dit any no pusca demanar lo dit preu, Sidonchs no haura obligacio ab carta, penyora o altra legitima cautela del preu dela cosa moble o semouent venuda o lo contengut sobre tal preu no confessara que deia aquell; dominicus masto.

Les vendes, almonedes o encants fahedors per Tudors, Curadors, Marmessors o Procuradors de bens mobles o semouents de lur administracio, sien fetes dacianant ab notari publich et per aquell o substituhit seu, ell present, sien scrites. Enapres registrades en son libre a remoure tota suspicio et frau, En altra manera no sia dada fe en aquelles almonedes vendes, o encants; Mas la cort, si debat sera dela valor dels dits bens, elegesca stimadors de tals bens venuts los quals stimen aquells atota vtilitat dels menors o de aquells aquis sguardaran los dits bens, segons la valor que mes tals bens hauran ualgut en lo temps dela administracio dels dits Tudors, Curadors, Marmessors o Procuradors.].dominicus masto.

¶ R.^o de dret de cosa que sera donada acens.

Si persona singular sobre alcuna vniuersitat o cosa special fara censal Eenapres ab consentiment del primer senyor o primer comprador o compradors vendra o carregara altre o altres censals morts o violaris o obligara specialment aquella cosa a altre o altres persones sobre aquella matexa cosa, E per qualquier cas o raho se seguira comis daquella cosa, aytal comis sia entes

en lo remanent dela cosa pagats los derrers compradors o creadors en los quals lo primer senyor haura consentit de lurs preus et de lurs censes et violaris o deutes et no en mes auant ne en altre manera, Encara quel primer o primers senyors o compradors haguesen fet aquell consentiment, saluu lur dret en totes coses o per qualquier altres paraules; Aço declarat que si la cosa no bastara atots los compradors o creadors sia, saluudret de prioritat al primer senyor o comprador, et puxs als altres per orde, segons seran primers en temps de lurs compres. j. dominicus masto.

Iutge assignat per senyor directe en plet seu o de seu emphiteota o censater o censaters o daquells entressi, pus aquell jutge haura comencat conixer del plet citant o appellant les parts o alguna de aquelles ason juhi, no puxa esser remogut o dat a ell associat, ne puxa esser recusat per lo senyor directe qui haura aquell delegat, ne per la part quil haura impetrat, Si donchs, per justa nouella raho de sospita no sera recusa dela qual sia conegut sumariament dins .V. dies per altre jutge no sospitos assignador per lo dit senyor directe, tota appellacio remoguda. E si dela conexença dela dita nouella justa raho de sospita lo senyor directe o la part impetrant caura, que pach alapart en doble les messions del plet daquela conexença, encara que noy sia expressament per lo jutge condempnat o condempnada et no puxa esser per aquell absolt. j. dominicus masto.

(Seguirá)

El Symbol del Foch

Al comens de les nostres interpretacions mystiques cerquèm perquè entre tots els symbols la Teologia esculleix ab una mena de predilecció el symbol del Foch. Perquè ella, ens representa com podeu saver, rodes ardentes, animals, tots inflamats, homes semblants a llampechs qui creman; ella ens mostra les celestials essencies voltades de brasers consumidors, y de rius quefan rodolar onades de foch ab rapidesa estrepitosa. En son llenguatge els Tronos son de foch; els angustes Serafins son abrusats, segons la mateixa significació de llur nom, y escalfan y devoran com el foch; y finalment en el més alt com en el més baix grau del esser, ix a tothora el symbol gloriós del foch. A mi m'sembla qu'aqueixa figura expressa una certa conformitat dels ángels ab la Divinitat; car, entre els teólechs l'Essencia suprema, pura y sens forma nos es sovint representada ab l'imatge del foch, qui té en ses propietats sensibles, si ens es permés dirho, una com obscura ressemblansa ab la naturalesa divina. Car el foch material es extés per tot, y s'barreja, sens confóndreshi, ab tots els elements dels quals resta sempre eminentment distingit; esclatant per sa naturalesa, es no obstant amagat, y sa presencia no s'manifesta sino en tant que trova materia a sa activitat; violent y invisible, tot ho sosmet per sa forsa propia, y s'assimila enérgicament lo qu'ha prè; se comunica als objectes y els modifica, en rahó directa de llur proximitat; renovella totes les coses per sa vivificanta calor, y brilla ab

una llum inestingible; y sempre indomable, inalterable, discerneix sa presa, cap variació l'alcansa, s'enlayra envers els cels, y per la rapidesa de sa fúyta sembla volguer escapar a tot esclavatge, dotat d'una activitat constant, les coses sensibles reben d'ell el mohiment; embolcalla lo que devora, y no s'en deixa embolcallar; no es un accident de les altres substancies; les seues invasions son lentes y insensibles, y se's resplendors esclatan en els cossos ahont ell s'ha calat; es impetuós y fort, present a tot d'una faysó despercebuda; abandoneulo a son repòs y sembla anorreat; més desperteulo, per dirho aixís, ab el xoch, y al instant se lliberta de sa presó natural y espargeix sos raigs y s'precipita en els ayres, y s'comunica lliberalment sense empobrirse may. Encare s'podrían senyalar nombroses propietats del foch, que son com un emblema material de les operacions divines. Donchs, es en rahó d'aqueixes relacions conegudes que la teologia designa sota l'imatge del foch les naturaleses celestials; ensenyant aixís llur ressemblansa ab Deu, y els esforços que fan pera imitarlo.

SAN DIONÍS AEROPAGITA.

De la «Gerarquía Celestial». C. XV—2.

Desencant

*No heu sentit dir la misteriosa por
de la riquesa en un coval guardada
y la frescor de l'aigua regalada
qu'al fons obscur murmura de son cor?*

*Un temps la gent per tal renòm cridada
hi acudí de per tot sedenta d'ór,
més, ningú descobrí l'ocult tresor
ni tastá l'aigua de la font gebrada.*

*També ab un tròs romput de canyelló
som eixit jo d'un bell encantament,
cobdiciant el tresor que hi romanía,
y he apagada ma set dins un cocó,
sentint en la foscura la corrent
de l'abundosa font qui s'hi perdía.*

Mala nit

*Les velles portes cruixen... Es alta nit y a-fora
els gènis van pels aires y siulen ab furor;
com un fatal espectre blanc d'ira o de terror
la lluna aguaita'ls núbols que la ventada esflora.*

*Apar de la discordia la teya qu'en malhora
demunt la terra vessa son lívid resplendor
y encen les amenaces en l'aire bramador
quí's tornen crits d'angunia al perdre's allà enfora...*

*Tot s'estremeix y crida. Els arbres flagelats
revinclen llurs brancatges ab convulsions horribles;
ab grans intermitències d'occeans encrespats*

*s'allarguen pels oratges els seus laments penibles,
y, a dalt, els núbols volen pel vent escabellats,
com cabelleres tràgiques de fúries invisibles.*

Vora la font

Mitgdia

*A la vorera
del fresc uyal,
creix la falguera
dins el penyal.*

*Sa humida fibra
se banya en plor...
per la llum vibra
l'insecte d'or.*

*Tot s'enllumena
pels horitzons:
tot s'enllumena,*

*plans y turons.
La siquia's plena
de lluentons.*

Primers d'Abril

*L'ivern fineix. Dubtoses
clarors d'una alborada
de despertar incert,
llur cálzer, tremoloses,
al bès de la roada
les flors han mitg obert.*

*Ve'l jorn: el temps fa via...
En vaga eflorescència
esclaten els fruiters...
Oh eterna poesia
del temps de l'ignocència
y dels encants primers!*

*Abril: suau frescura
d'olors que l'aire dona,
flors d'infantil candor,
jardins aont la Natura
teixint va la corona
primera del amor.*

*Oh dolça mare, fêla,
de vincladiçes branques
qui als oratjols humils
despleguen en ombrela
llurs floretines blanques
gracioses y gentils.*

1904

Lo jardí abandonat

*Al peu de les arbredes enramades
verdetjen els estanys mitjos aixcuts.
Els sementers de flors son tornats prades
qui's perden en immenses solituts.*

*Dins un desmai de magestat perenne
dormint a l'ombra dels robusts cimals,
deserts y plens d'una tristor solemne,
se dilaten sos amples caminals.*

*Ningú sab les històries qu'ha escoltades
el ramatge qu'a sobre s'hi espesseix;
ningú coneix les petjes esborrades
per l'herbey esgroguit qui'ls invadeix.*

*Ni una flor qu'en sos marges se descloga...
Passaren ja les roses y clavells:
sols la selvatge margalida groga
arrela de la tàpia pels clivells.*

*Y penja al vent la morta enredadera
del arbre vell qu'a son fresseig confús
sent del Ivern la senectut austera,
colgats per l'eura sos brancams desnús.*

*Enfront de la gran via abandonada
qui's perd en l'ombra dels confins derrers,
se va desfent la senyorial cascada
entre figueres bordes y batzers.*

*Buida restà l'artística hornacina
dels faunes que guardava-soplujats,
y el relleu per dins l'eura s'endevina
de trofeus y Cupides mutilats.*

*Desfiguren els anys ses belles traces;
creix l'herba humida pel trespol del fons,
y umpl la pluja de llim les riques taces
degotant pels verdosos canyellons.*

*Jo he contemplat del sol la decadència
quant dins l'immensa arbreda se consum,
omplint de misteriosa somnolència
l'espessura del fons banyat de llum.*

*Jo he vist la claraboia entretellada
que fan sobre l'herbatge els raigs postrers,
y he sentit els refils de l'aucellada
desbordant pels brancatges, joguiners.*

*Com sobre'l front de la Tardor rendida
caricies d'encisera joventut,
com un càntic etern de nova vida
qu'umpl d'anyorançes el jardí vensut.*

1904

MIQUEL R. FERRA.

Folk-lore de Llofríu

La flor de Gericán

Una vegada hi havia un pare que tenia tres fills. Un dia aquest home va caure molt malalt y li varen dir que si volia curar, un de's seus fills havia d'anar a buscar la Flor de Gericán. Y'ls hi va dir, a n'ells, aixó que li varen dir. Diu:

—Mireu, fills meus: si voleu que jo'm curi us heu d'anar a buscar la Flor de Gericán; diu que si sabeu que la duheu vos la pendrán, perque tothom la vol y es una cosa que casi bé ningú pot trovarla. Aneu; si de per cas, *pudé airá* bé qu'us l'amàgueu a dintre sa roba o *amb* alguna banda que vos sembli.

Y ells se'n varen anar per qui-n-enllá cap a cassar la Flor de Gericán.

Y vet-aquí que's dos grans (vuy dir es gran y es mitjá) se varen provehir tan bé es sarró, que no va quedar rés a casa pe's petit, que se'n va haver d'anar sense rés, perque ja'ls atres varen fer per manera de que no quedés *mejar* per ell.

Y au: pel mon-enllá, pel mon-enllá.

Es gran trova la Mare de Deu y li va dir:

—Ahont vas, jove?

Y ell va respondre:

—A buscar la Flor de Gericán que té que curar al pare.

—¿Y que hi portes en aquest sarró?—li va dir la Mare de Deu.

—Rochs—li va contestar ell.

Y la Mare de Deu li va dir:

—Dôs, rochs siguin.

Y se li varen tornar un sarronat de rochs.

Passa es mitjà. La Mare de Deu li va dir:

—Ahont vas, jove?

—Vaig a cassar la Flor de Gericán, que diu que curará a n'el pare.

—Y que hi dus a n'es sarró?

—Merda.

Y la Mare de Deu li va dir:

—Dôs, merda sigui.

Y se li va tornar un sarronat de merda.

Passa's petit.

—Ahont vas, minyó—li fa la Mare de Deu.

—Vaig a buscar la Flor de Gericán, que té que curar al pare que tenim malalt.

—¡Ah! Y ahont té penses que la trovarás?

—Ay, no sé, Senyora; empró la cassaré y faré lo que pugui y al l'ajuda de Deu la deuré trovar si a Deu plau.

—Dôs, mira si la vós, jo la tinch y te la donaré; pró has de fer una cosa: es teus germans si te la veuen te la pendrán, perque tindrán molta envidia de que tu la trovis, y més sabent que's vostro pare fará heréu 's que la trovi. ¿Sabas qué? Te la pots posar a ne sa sola de sa sabata y molt *será* que te la trovin.—¡Ay, aquell noy y qué content! No sabía pas ahont era. Y vet-aquí que *con* va trovar a's seus germans, camí de cap a cases com qu'ell no sabía *enfengir* ni fer trapacerías li varen *conéixere*, y ¡vinga escurcuyarlo y vinga regirarlo tot ell y de cap manera trovar-l'hi la Flor de Gericán!

Y tu la portes, y tu la portes—cop de dirli y tornar dirli es seu germans.

Y ell els hi deya:

—Teniu, escurcuyeume, homes, ja qu'ns ho penseu, dôs.—Tant, tant varen mirar y tant, tant varen mal pensar, que també varen descalsarlo y allavores li varen trovar. Y allavores sí, que agafan es petit y el tiran a dalt-a-baix del riu.

Un dia, ja feya temps, es seu pare'ls hi va dir qu'havían d'anar a segar canyes al riu; que s'amaneguesin, qu'era tart.

Y se n'hi van. Oy, y en tenían de por es dos bordegasos, que amb una cosa o atra se'ls hi coneixés sa matráfaga; porque es alló: que la culpa confon.

Sí, vatja: es pare, va per trencar sa primera canya, *com* al tocar-la sent una veu que diu:

—Ay pare, lo meu pare,
vos que'm toqueu y remeneu;
per la Flor de Gericán
m'han tirat al riu d'Arenes.

Ay, ay! y que estranyat va quedar aquell pobre home.—A ve-yam, noy gran, remena sa canya tu, aveure que farà? va fer a n'es gran que estava espantat y groch, com afinat. Y sa canya fa:

—Ay germá, lo meu germá,
tu que'm tocas y'm remenes;
per la Flor de Gericán
m'has tirat al riu d'Arenes.

—Ay, ay! aveyam tu, petit?—feu es pare. Y també:

—Ay germá, lo meu germá,
tu que'm tocas y'm remenes;
per la Flor de Gericán
m'has tirat al riu d'Arenes.

—Arrenquem-la—va dir aquell pobre pare, esglayat. L'arrencan y surt es seu noy petit, lo mateix si no hagués tocat ayga, y alegre, y lo mateix, mateix que *com* va sortir de câ seua per anar a cercar la Flor de Gericán.

Allavores es seu pare, me'l va abressar y petonejar ¡ay! podeu pensar quina alegría!

Y va fer heréu es petit. Es grans, enfadats, es clar y allavores varen volguerse'n anar de câ seua y es seu pare'ls-e va deixar marxar ja que no'l varen volguer creure may, y ja que varen fer una dolentería tan grossa ab es seu germá petit.

Y a darrera la porta hi ha un fús
qu'en refila, Amen Jesús.

MINISTERIO
DE CULTURA

La rondaya de ses fandilles de musselina

Vet-aquí que una vegada eran dos casats de nou. Y un día sa dona es va enmaniar que no volia renta's plats, que ja'ls-e rentava cada día, y que Mare de Deu! ¿ni un día fumut, els hi podía rentar ell? Y que'ls havia de rentar y que'ls havia de rentar.

Ara; no era una ximplería ben grossa, aixó? Bon Deu! Y vinga qüestionegar sobres lo mateix.

—Y que'ls tens de rentar tu, que'ts dona.

—Y que'ls has de rentar tu, que be menjes y els embrutes y may me'ls rentes.

Tant, tant varen dir:

—Es primer que parli aquell els haurá de rentar.

Bueno: ho varen fer aixís. Se'n van a dormir, per no haver de dir res, y l'endemá vinga dormir, y vinga dormir; com varen tenir ganes, cada hu per ell se'n anava a menjar y torna cap al llit; y cop de fer el mut. Se varen passar tres dies aixís, y may obrían sa porta ni sortíen a's carrer. Es vehins tots estranyats varen trucar a sa porta ¡y vinga fer el sort! Van a buscar la Justicia, y obrin y espanyen sa porta, y me te'ls troven tots dos allá, sense estar malalts ni tenir res; no mes fent el mut.

—¡Ay re-cuento! Cóm ho farém, cóm ho dirém?

—Vatja—varen dir entre tots—aquesta gent deuhén morir-se; aveyám si no poden parlar, si poden assenyalar lo que pensen o disposen per arreglar les coses y fer testament.

Y varen preguntar a n'el home tot lo que'ls hi va semblar:

aixó a n'aquí ho dona y d'alló que'n volía fer. Tots els signes els-feya, empró, no dir ni una paraula, no, aixó no.

Després s'els heuen ab sa dona:

—Esteu disposada a fer aixó y alló, y donar aixó a l'un y alló a l'atre, de's vostres nebots, ja que esteu molt malalta y heu de disposar de ses coses per anar bé.

Y ella feya que sí ab es cap.

—Doneu tots es mobles y lo poch de quartos que tingueu y's llensols y sa roba de sa caixa tota a n'aquest o n'aquell?

Y ella senyalava que sí ab es cap.

De prompte es reviscola y cridá:

—No pas ses fandilles de mussolina!

—Ja has parlat—li va fer es seu home.—Au, vagassa, a rentar els plats, que massa paciència que som tingut, deixant mirar com acabaria es teu capritxo! Corrents a rentá's plats!

Y allavores es burro'm farà dir de l'home que va permetre aquestes bogeries, va contarho tot a la Justicia.

Y a derrera la porta hi ha un fus
acabat Amen Jesús.

Recullides per NA GRACIA BASSA, de Llofrtu.

Lo Mestre Nou

ESCENA VI

Els mateixos; la MERCÉ y l'ANTONIA

(Venen del fons dreta. L'Antonia ab un cistell al cap y una galleda al bras: la MERCÉ ab un cabàs ple d'enciam.)

MERCE

Bones tardes.

SIBINA

Hola pubilla! Que't sembla aquesta bestia?

(Signant la guilla.)

MERCE (acostantshi)

Ay, mare! Que és?

REY

Una guilla.

SIBINA

Que no n'havies vista may cap?

GUILLA

Al convent no'n crien pas d'aquestes bestiasses, fa Mercè?

ANTONIA

Quina pell més bonica!

REY

La vols?

ANTONIA

Que'n faria?

BRANQUES

Un dallò que duen les senyores per tenir les mans calentes.

ANTONIA

No tinch pas casa per tant moble.

SIBINA

Tu Rey: mentres tant, menja un bocí, que beurás una tirada.

REY

Això may se desprecia.

(El Rey pren un troç de pa y se'l menja enrahonant ab els homes. Les tres dones van cap a la dreta; l'ANTONIA's descarrega al peu de l'escala.)

SIBINA

Y, doncs, ja veniu de l'hort?

MERCE

Hem anat a anaigar una mica.

ANTONIA

Ab aquestes soleyades tot s'asseca.

SIBINA

Si may vol ploure.

MERCE (a la SIBINA)

Que'ns donareu unes cuantes mates de julivert?

(A la SIBINA.)

SIBINA

Sí, dona! Ja sabs que tot lo de casa es per tu, si ho vols.

MERCE

No se que tenen les de l'hort que se'ns moren totes.

SIBINA

Tu Antonia. Fa que farian una bona parella ab el nostre hereu?
(Per la MERCÉ.)

ANTONIA

Pas massa. En Miqueló es molt velluch.

SIBINA

Ay! Mírat la desmenjada! De quin pa fa rossegons. Que'n trobaries gaires de minyons tant ben plantats? Y treballador!... A la noya que l'arreplegui, may li mancarán quatre duros per bonichs. Ab això, ja ho sabs Mercé: si'l vols, no has de fer més que obrir la boca.

MERCE

Jesús!... Quines coses teniu, vos també, Sibina!

SIBINA

Angel de Deu! Per xò no cal pas que enrajolis! Es un camí que totes l'hem de fer, filleta.

MERCE

Be sí, però...

BRANQUES (a n'el REY.)

Sembla mentida qu'a un home com un S. Pau, una mozza li fassi frenta. Ja li diré jo.

(Cridant.)

Antonia.

REY

Sino calles te vento un cop de puny!...

SIBINA

Que teniu?

LARI

Res! Aquest qu'está enamorat de l'Antonia y no gosa dirli.

REY

Mentida! No us el creyeu pas.

ANTONIA

Home! Dech tenir moltes tares, que te'n refuges d'aquesta manera?

REY

No... però... ja veurás: jo...

MARTI

Ela! com s'enfarfega.

(Tots riuen.)

REY (embestint a n'en BRANQUES)

Aquet ne te la culpa. Mala glassada!

ESCENA VII

Els mateixos; en MIQUELÓ y en MUSTELA que venen del fons esquerra

MIQUELO

Ei! qu'es això! No tenim res a fer, que us esteu ab les mans plegades?

ISACH

Ara mateix acabem de berenar.

MIQUELO

Bé, bé! Menos xerrameca y enllestim.

BRANQUES (entre dents)

Es amorós com una romaguera.

(Els quatre jornalers tornan a la feina. En MUSTELA se queda en el fons enrahonant ab els treballadors y mirantse tot sovint de qua d'ull a la MERCÉ.)

SIBINA (a n'en MIQUELO)

Ay, gracies a Deu qu'ets arribat! Ja'm feyes estar ab ansia.

MIQUELO

Vet-aquí perque serviu les dones! Sempre passeu ansia!

SIBINA

Oh! Com qu'estava en que vindries anit!

MIQUELO

Bé, dona! Si no he vingut, senyal que tenia feina. Y apa: ameniu quelcom per menjar. Tragino una fam que m'aixeca.

SIBINA (baix)

Digues alguna cosa a la Mercè, estaquirot! Com t'han de voler les noyes si ets tan sorrut?

MIQUELO

Sempre m'heu de sortir ab ciris trencats.

SIBINA (el mateix)

Apa, bellúgat, enze!...

(Alt.)

Vina Antonia que't pendrás el julivert.

(La SIBINA y l'ANTONIA pujan a la casa.)

ESCENA VIII

Els mateixos, menos l'ANTONIA y la SIBINA

(MIQUELO (entre dents)

Ves ara, que li dich.

(S'acosta a la MERCÉ.)

Y, doncs, Mercè?

MERCE

Ja ho pots veure, Miqueló.

MIQUELO

Cau una calda!

MERCE

Es el seu temps.

MIQUELO

Ja't dich qu'apreta.

(Pausa)

Son del vostre hort aquets tomatechs?

MERCE

Sí.

MIQUELO

Son guapos.

MERCE.

Força.

MIQUELO (després d'una altra pausa)

Que no ireu a festa pel Carme?

MERCE

No ho crech.

MIQUELO

Jo sí, conto anarhi, si Deu vol.

(Una pausa)

Endemés... Deixam anar a veure que diuen aquells.

MERCE

Tu mateix.

MIQUELO (entre dents, acostantse an en GUILLA
y en BRANQUES que enrahonen al peu del pou.)

No, sí; no, sí... No sé qué rediable'ls ensenyan'n aquets col-
legis.

REY (signantli la guilla)

Me la compres, hereu?

MIQUELO

La qua't compro. Con ne vols?

REY

Tres peles.

MIQUELO

Meva. La posaré a n'el cabeçal de la mula.

GUILLA

Y, doncs, has fet fira a Prades?

MIQUELO

He concertat vuitanta sis caps. Dijous els passarem.

(A n'el REY.)

Que't vindrá bé de dar-me un cop de mà?

REY

Prou.

GUILLA

Cal qu'aneu ab compte. Els carrabiners vigilan molt, fa dies.

(Segueixen enrahonant baix. En MUSTELA ronsejant s'es acostat a la
MERCÉ.)

MUSTELA

Com anem, pubilla?

MERCE

Bé. Y vós?

MUSTELA

Bó! Encara no't vols desvesar de dirme vos? No soch pas tant vell que t'hagi de fer respecte.

MERCE

Ja ho sé, però... Me sembla que no m'escau dirvos altre cosa.

MUSTELA

Fuix, dona! Les noyes macas podeu tractar de tu a tothom.

MERCE

Vos sí, que sempre'n teniu una per riure.

MUSTELA

No; que ara va formal. Ets la pubilla més xamosa de tota aquesta rogalia. Fins me fa estrany com sempre no tens un estol de jovent que t'enrondi.

MERCE

Si qu'estaria ben guarnida! Ventura que ningú pensa en mí.

MUSTELA (acostantshi més)

Vols que t'ho digui? Doncs, jo sé d'un minyó, que de tant que t'estima, fins ha perdut la gana. Y no't creguis que sigui un cap de trons, no; es un home ja fet, de seny, per l'istil meu.

MERCE

Doneuli expresions quan vos llegui.

MUSTELA

Donalshi tu, que ben aprop el tens.

MERCE

Bé, bé, girem de full! Sempre m'amohineu ab endavinalles.

MUSTELA

No cal pas que t'enfadis, per xó. Si un home t'estima...

REY (sense moures)

Tu, Mustela. Con te lleurá de pagarme la guilla?

MUSTELA

Demá a les onze seré al municipi. Però un altre cop, anomenam pel meu nom, si't plau!

REY

Ay, mare! Que no t'hem anomenat sempre de la mateixa manera.

GUILLA

D'ensá que té quartos, troba que no fa senyó!

MUSTELA

A ne vós, ningú us pregunta com vos dieu.

GUILLA

No t'hi acaloris, home, qu'es mal pel fetge!

MUSTELA

Es que ja n'estich embafat d'aquet motiu! El dia que desboti, a n'algú se li agafará a l'esquena!

REY (encarantshi ab aire amenaçador)

Home, si parles per mí, vuy dirte que...

(Se sent la veu de la LLUCIA que crida.)

Correu! Correu tots.

ESCENA IX

Els mateixos y la LLUCIA; després MOSSEN BENET y en LLUIS

LLUCIA (ve corrents, pantejant, pel fons dreta)

Correu! El noy de la Cisca ha caigut a la bassa del molí.

MIQUELO

Qué dius ara!

LLUCIA

Correuhi tots; depressa.

(Tots els homes corren cap al fons dreta.)

GUILLA (a la LLUCIA)

Que van les moles?

LLUCIA

Sí.

GUILLA (cridant)

Digueu que tanquin l'aixetera!

MERCE

Valgans Deu quina desgracia!

LLUCIA

S'estaba jugant vora de l'aiga; li ha relliscat un peu y flast!
Tot seguit ha quedat cobert.

(MOSEN BENET y en LLUIS, surten pel fons dreta enrondats dels homes que havian marxat al cridar la LLUCIA. En LLUIS moll de cap a peus, cobert ab una manta que li han deixat.)

MOSEN

No ha sigut rès! No ha sigut rès gracies a Deu!

MERCE

Ja l'han tret?

REY

Sort del senyor mestre qu'ha sigut amatent a tirarshi.

MOSEN

S'ha portat com un hèroe.

LLUIS

Faci'l favor, mossen Benet!...

MOSSEN

Conteu que anant les moles, hi havia perill de la vida.

MERCE (a n'en LLUIS)

Ara no's torbi; vagis a mudar la roba.

LLUCIA

Sí, sí; que no's refredi.

GUILLA

Doneuli un got de vi calent; es molt bó per la mullena.

LLUIS (pujant l'escala)

No tinguin por! En aquet temps ray, un bany encara es salut.

MERCE

Vagi, vagi; no s'entretengui.

REY (després de vacilar, decidintse)

Senyor mestre.

LLUIS

Que mana?

REY (pertorbat, buscant les paraules)

Jo volia dir...

(Acostantshi ab un impuls soptat.)

Tòquila, si no li sab greu.

LLUIS

Al contrari.

(Li allarga la mà per demunt de la barana.)

REY

Miri; a mí'm diuen el Rey. Si algun dia soch bó per alguna cosa... no tinc més que una paraula, veliaquí.

LLUIS

Gracies; me'n recordaré.

(Acaba de pujar ficantse a la casa.)

REY (a n'els altres emocionat)

No puch ferhi més. Com veig un home de bona fusta, el cor se me n'hi va.

ESCENA X

Els mateixos, menos en LLUIS

MOSSEN

Ja us dich que hem passat un espant!...

LLUCIA

Ay, no me'n parli!

MOSSEN

Ens estavam asseguts ab el senyor mestre sota'ls roures del molí, quan hem sentit uns crits esgarrifosos a l'indret de la bassa; hi correm, y tot ha sigut dirnos que'l noy de la Cisca era a dintre l'aigua, que'l senyor Lluís ja s'hi tiraba de cap, sense torbarse a treures la roba.

MERCE

Jesús!

BRANQUES

Ha sigut una bona sort que hi fossin a la vora.

MARTI

Ben cert; avans d'arribarhi nosaltres, ja'l noy tenia temps d'esser negat.

MIQUELO (a n'els treballadors)

Apa, minyons; prou badar. A la vostra feina.

(Els quatre treballadors, entran sachs a n'el graner.)

MOSSEN

Deixamhi seure. Encara les cames me tremolan del esverament.

MERCE

Potser tindria de pendre alguna cosa. Un espant sol dur males resultes.

GUILLA

Ja ho crech, borrhanga! La de casa no ha fet rès de bó, d'ensá d'aquell llamp, que'ns va calar foch al pallé.

MIQUELO (a MOSSEN BENET)

Apa; vagi a dalt, que'n beurà un got de ranci.

LLUCIA

Sí, puji.

MOSSEN

Anem, doncs.

(Puja l'escala acompanyat de la LLUCIA.)

LLUCIA

Que no vens, Mercè?

MERCE

Esperaré que baixi l'Antonia.

MIQUELO (a n'en MUSTELA que romanseja pel fons)

Anem a berenar, tu?

MUSTELA

No tinc pas gana.

GUILLA

Aquest s'estima més donar conversa a les minyones.

MUSTELA

Ab mi no us hi fiquen, sentiu?

MIQUELO

Au, déixat de cansons; vina. Voleu esserhi, Guilla?

GUILLA

Se t'estima, herèu. Lo que voldria, dirte quatre paraules.

MIQUELO (a n'en MUSTELA)

Comença a pujar, doncs.

(Acostantse a n'en GUILLA.)

Digueu.

GUILLA

Home, es una mica llarch. Sembla que'l nostre bordegás y la teva germana tenen envejes de casarse y hauriam de mirar si'ns avenim.

MIQUELO

Bé, doncs, pujeu. Berenarem una mica y després se pot enra-honar lo que convingui. Apa; no feu compliments: un troç de pa y un got de vi, may fan nosa.

GUILLA

Noy, parles com un llibre.

(Pujan l'escala. El REY surt de sota el porxo ont ha ficat la guilla.)

REY

Herèu! He ficat la bestia allà dintre. Més tart me l'enduré.

MIQUELO

Tu mateix.

(El REY se'n va per l'esquerra. En GUILLA y'n MIQUELO entran a la casa.)

ESCENA XI

La MERCÉ, en SISÓ y després la LLUCIA

(La MERCÉ s'entreté netejant monjetes, sentada en un pedris prop de l'escala. En SISÓ s'hi acosta vinguent del fons dreta y la crida en veu baixa.)

SISO

Mercè.

MERCE

Hola, Sisó

SISO

¿Hont es la Lluçia?

MERCE

A dalt.

SISO

Volguessis cridarla!...

MERCE

Prou, home.

(S'aixeca amb el cabaç. La LLUCIA surt de la casa.)

Míratela; ja baixa.

(La MERCÉ passa a seure vora'l pou. La LLUCIA baixa l'escala.)

SISO

Pssit! Lluçia.

LLUCIA (baixant depressa)

Ay! Perquè has vingut, beneitàs? No sabs que la mare'm renya?

SISO

Com que no eras al hort!... No has vist al pare?

LLUCIA

Es a dalt que berena.

SISO

Ve a parlar d'allò ab el teu germà, sabs?

LLUCIA (molt alegre)

Sí?

SISO

Aquesta mitgdiada l'he agafat pel meu compte...

LLUCIA

Ves, ves, ja m'ho contaràs: esperam a l'hort. Si la mare't veyia, tot serian crits.

SISO (tot anantsen)

Doncs, no triguis gaire, sents? Con no't veig els dimonis se m'enduen.

LLUCIA

No tinguis por, romancer.

SISO

Veyam si vindrás desseguida.

(Se'n va pel fons dreta.)

ESCENA XII

La MERCÉ y la LLUCIA; després en LLUIS

MERCE

Alsa, Lluçia! No s'hi val de festejar els dies de feina.

LLUCIA

Ay, no cridis!

MERCE

Que no ho sab la teva mare?

LLUCIA

Sí. Però, no vol que m'hi torbi a enrahonar. Ves quina pena

MERCE

Y bé dona! Ja'n teniu prou ab les festes, per dirvos les vostres coses.

LLUCIA

Ca, manyaga! Es una cosa que com més se'n diuen, més ne queden per dir. Sort qu'aviat s'acabará.

MERCE

Vols dir que tindrem casori?

LLUIS (baixant l'escala)

Qui es que's casa?

MERCE

La Llucia.

LLUCIA

No se la cregui pas.

LLUIS

Ab la punta del nas te coneix que m'enganyes. Y qui es el nuvi?

MERCE

En Sisó de ca'n Guilla.

LLUIS

Qu'es un de vell y petit?...

LLUCIA (com si la piqués una vespa)

Ay, no, senyor! Si es més guapo!

LLUIS

Ah, trapassera! Ho veus com m'enganyaves? A veure si'm donarás confits.

LLUCIA

Això ray!... Tots els que vulgui.

(Se'n va corrents pel fons dreta.)

ESCENA XIII

La MERCÉ y'n LLUIS

LLUIS

Y vostè, Mercè, encara no'l té buscat?

MERCE

Qui vol que m'hi vingui a trobar a n'el mitx d'aquestes montanyes?

LLUIS

Ja li deu fer estrany viure aquí; acostumada a Girona...

MERCE

De primer, sí que m'anyorava una mica; però després m'hi he anat acomodant.

LLUIS

Es clar. Trovantse al costat de la mare.

MERCE

No'n tinc pas.

LLUIS

No?

MERCE

Va morir quan jo tenia quatre anys.

LLUIS

Dispensi... No ho sabia.

(Una pausa.)

Qu'es trist no tenir mare, veritat?

(S'asseu aprop d'ella.)

MERCE

Molt!... Y per una noya, més, encara.

LLUIS

Però vosté l'ha coneguda... Jo no he tingut ni aquest consol.

MERCE

No?

LLUIS

Ella y'l pare, van morir ab poch dies de diferencia, essent jo una baldufa.

MERCE

Quina desgracia!

LLUIS

Ja pot ben dirho... No'm va quedar més que la tia.

MERCE

Sor Agata?

LLUIS

Sí.

MERCE

Encara'm recorda, quan vosté venia a véurela al convent. Estaba més contenta!

LLUIS

M'estimava molt, pobre tia.

MERCE

Era una santa. Al convent tothom plorava'l dia que va morir-se.

LLUIS

Conti, com devia plorar-la jo. Era la última persona que'm quedava en el mon.

(Una pausa)

Que hi farem! Això es la vida. Els que'ns estiman ens deixan... després ens tocará'l torn a nosaltres...

MERCE

Y tots plegats ens trovarèm al cel.

LLUIS (com entre si mateix)

Lo important es deixar bon recort sobre la terra.

MERCE (després d'una pausa)

Vosté deurá tornarsen aviat?

LLUIS

No, no. Me sembla que faré temps al poble.

MERCE

Vol dir?

LLUIS

A fe.

MERCE

Es tan trist viure en un recó de mon, entre quatre montanyes...

LLUIS

No pas per mi. Jo'n soch un enamorat de les montanyes. Siga que de petit sempre he viscut sol, sense que la meva ànima pogués esplayarse, com la dels infants que tenen pares, la seva serena magestat s'avé ab el meu caracter seriós; m'agrada recullirme en

la pau, en la soletat de ses boscuries ensonyades. Es molt hermosa la montanya!

(Pausa.)

MERCE

Molt n'es.

LLUIS

Tot hi es fort y sa; els homes, els animals, les plantes... Fins les idees que hi brollan del cervell, fins els sentiments que hi fan bategar el cor, sembla que's tornin purs y bons com l'aire que s'hi respira, veritat?

MERCE

Sí, qu'es cert.

LLUIS

A ne mi m'encanta, m'atrau, la seva somniosa immensitat. L'ànima s'hi reposa y reconforta, compenetrantse y fonentse ab l'ànima de les coses. L'home deixa de sentirse isolat, en el mon. Les roques y els arbres y tot lo que'l rodeja, se li revela baix un nou aspecte, com formant part, ab ell mateix, d'un tot universal de vida eterna.

(Una pausa. La MERCÉ l'escolta recullidament, els brassos creuats demunt dels jonolls, la mirada somniosa.)

Les meves emocions més fondes, les he rebudes trescant per la montanya. Quan perdut per entre'ls castanyers, un puja serralada amunt, sentint al seu entorn l'immens halè de la Naturalesa, un se troba corprés de religiós respecte; un neguit, un afany de quelcom que no's pot dir, ens apunyega, y un va pujant, pujant, ab daler per arribá al cim, a lo misteriós, a lo desconegut... Y quan ja s'es a dalt, esplayant la vista per l'immensitat de l'espai, sense rès que la deturi, un sembla que's troba més aprop de l'infinit y l'ànima s'aixampla.

(Fent una transició.)

Perdoni si la amohino ab aquestes, ximpleses. Deu pensar que soch una mica tocat de l'ala.

MERCE

No; al contrari. Sentintlo no sé què'm fa; sembla com si una veu aquí dins anés descapdellant coses que jo ja havia pensat y sentit... y no podia explicarme.

LLUIS

Així ja pot comprendre que m'ha d'esser agradosa l'estada en aquet poble... Molt més, essenthi vosté.

MERCE (lleugerament pertorbada)

Jo! Y perquè, pobre de mí?

LLUIS

Vosté ha conegut a la tia, se'n recorda ab gust, li agrada parlarne... Essent al seu costat, me sembla que no'm trobo tant sol al mon.

(L'ANTONIA ha baixat l'escala.)

J. POUS Y PAGÉS

(Seguirá)

Actualitats

ELS PETITS CALAXETS. — Amichs, CATALUNXA ha comprat un armari ab calaxets. Els calaxets, segons tradició constant dels pobles, son pera desar. Nosaltres també els farém servir pera aixó; en qüestió de calaxos som conservadors—com sol passar a gayrebé tothom.—Els petits calaxets s'ompliran de retalls, copies y notes, moltes miquetes de paper xiques, gentils y curioses. Y en aqueixa secció d'«Actualitats» hi publicarém retalls, copies, notes, que voleyarán alegrement per demunt del nassos «ébahis» de nostres subscriptors.

AZCÁRRAGA. — Aqueixa inmens pilot de mantega militar, aqueixa circumferencia de bondat y resignació, ens alegra els cors tristos. Es l'home necessari, el que li encarregan els remendos, el que fá els ulls grossos devant dels enamorats, el que no pren el compte a les criades, el que no fá escombrar a les porteres.— N'Azcárraga se va fent un nou Martínez Campos; es el puntal de la Monarquía; *s'hi pot pujar de peus* com dihem els catalans.— Y aqueix home es el cap d'un país qui havia sigut tan axerrahit y fort com Espanya! Pero avuy a Espanya l'exèrcit es una burocracia més. He conegut alguns militars qui van ab les mans a la butxaca y els colzes ensopits. S'han llogat per anar de trompis quan convingui, però no se pas si tindrian esma quan arrivés el cas. Fan perfum de deutes, de quartel y de Navas de Tolosa. Y s'entretenen a Guadalajara, a Segorbe, a Zamora, a bandes fredes y tristes, fent l'amor a noyes pansides y anguloses.

EN DOMENECH Y MUNTANER FA UNA CASA PERA L'ORFEÓ.—En Domenech y Muntaner, diuen que crida; jo trovo que canta. Aquexa casa qu'ell farà pera que homens, dones y infants l'omplin de cançons, serà la trovalla de la seua vida. Jo'l veix a n'aqueix Domenech d'ulls d'acer, de bigoti blanch y de veu prima y nerviosa, axecant el símbol gloriós de lo qu'haurà d'esser el Catalanisme: una Casa pera Els qui cantan. El Catalanisme serà fet de pedres inconmovibles, y de cants voladors; d'arrapaments y d'anhels; de veus de baxos y de veus d'infant; de fonaments y d'agulles.

MONUMENT. — Diuhen a Reus — la patria d'en Prim y de l'Aladern — que un escamot de socis de l'«Escola Reusenca», han obert una subscripció per aixecar un monument al nou «Colón», la gran miloca Bernad y Durand, qui ja fa algùn temps va dedicantse al descobriment y cria d'autors joves. S'admeten adhesions y donatius a la redacció de «Las Noticias, periódico para las familias».

LES MOLT BLANQUES Y DOLORIDES DONZELLES. Son les qui, quan vingué el Rey a Barcelona, cridaren, aplaudiren, y feren voleyar mocadors, flors, ilusions y coloms; y corregeren d'una banda a l'altre per véurel una pila, piiiila de vegades, y romangueren quan «ell» se n'anà, tristes, dolses, amoroses, sospiroses y llangoroses. — Aquexes donzelles llegeixen qu'els duchs y els arxiduchs portan saldos de noyes, pera colocar a Espanya lo que bonament se pugui. Y com diu Bernat Metge en el quart dialech del *Sompni*: «Los trons e lamps ne venen, e la pluja sengendra en los hulls de les mesquines, quels rega e destroueix lurs cares he pits delicats».

BLANCA Y TERRIBLE. — Aquexa inmensa Russia blanca de neu, debatentse entre el foch y la sanch plena d'espurnes y d'esquitxos, es grandiosa en l'envilida quietut de l'Europa. ¿No senti cremar ab espetechs les insípides flonjors tolstoïanes, l'esterrufament de la civilisació cosmopolita, l'admiració progressista per aquexes ridícoles borilles grogues que son els japonesos? Si Russia tingués prou forsa y prou serenitat per anar brassejant en aquexa mar sinistra, quan finás l'oratje, son ombra cauria imponenta

sobre l'Occident. «La sanch diu Mefistófeles—es un licor d'una virtut molt particular».

EL PEUJET DE LA SENYORA TUBAU.—Thalia estava dolsament adormida; a Barcelona s'era tornada una senyora de *manguito*, mitenes y pehuchs. Un pacífich braseret cremava a ses plantes, y li havia donat la honrada sopor.—La senyora Tubau, ha vingut ab *La Regencia* y ab la seua companyia (¡malas companyias, malas companyias!) Molt discretament la senyora Tubau de Palencia, s'es acostat a Thalia, y l'ha tocat ab el peuet. ¡Thalia s'es despertada! ¡Oh miracle! Cantèm el peuet de la senyora Tubau ab aquells versos de Tirso de Molina:

Quité escarpin y calceta
y vi un juguete de azúcar,
una manteca soriana,
un bollo de manjar blanco
y dije: —¡Oh, quién fuera banco
de tal pié cada mañana!—

Tan igual! tan ampollado!
tan tierno, con tanto aliño!
tan melindroso, tan niño!
y en fin, tan desjuanetado,
que imprimiendo su retrato
en el alma mi afición,
se calzó mi corazón
como si fuera zapato!

TEATRE. — «Fructidor», es un drama escrit ab valentia, sincerament, amb tot l'entussiasme de la joventut. Es, sens dupte, una de les produccions mes equilibrades de l'Ignasi Iglesias. — Després de l'exposició, clara y precisa, té un segon acte format per un sol diálech, sobri, animat; el tercer acte que es una nota pintoresca, d'observador exquisit, y que seguint el procés dramátich ens porta al desenllás, intens d'emoció, y fatalment lógich, donats els elements que generen el drama. Digna de lloances es la iniciativa d'en Jaume Borrás, y de l'empresa del «Teatro de las Artes» al posar en escena aqueixa obra, que havia sigut rebutjada fins per aquells a qui devers materials obligaban a donárnosla a coneix-

xer, tant mes, que marca una fita notable en la carrera literaria de l'Iglesias — L'obra fou posada y dirigida per en Jaume Borrás, a qui felicitém per el conjunt que ens presentá.— Deuhen esser mencionats a mes d'en Borrás, que ho feu molt bé, especialment quan no s'esforsaba, en dramatisar, la Sra. Panadés, que demostrá sentir intensament la seua part, y el Sr. Galcerán que vesti y digué amb acertada justesa el seu curt paper.—Un aplaudiment á tots per l'amor amb estudiaren l'obra, y als escenógrafs per l'acertada presentació escénica.

Nit de Sant Joan, tebia y serena. Els estels somriuhén amorosament á la terra. La maynada sardaneija al voltant del foch, boijejant esvalotadament, mentres l'avi esguardant á son entorn les branques tendres, conta joyosament senzilles rondales d'àngels rossos y princeps encantats.—El fadrins rondan, cantant a l'estimada, que escolta embadalida, sentint en son cor l'encis de la nit misteriosa, de clarors roigenques, evocadora de somnis y de records, pressentidora d'il·lusions y d'esperances. Es aqueixa la nit en que les ànimes sedentes d'amor, frísoses d'extendre el vol, s'deslliuran y estiman. Fins que clareja, arriba el nou dia, y desfentse les ombres comensa de nou l'esclavatje per les ànimes somniadores..... Heusaquí «La nit del amor».—L'obra d'en Rusiñol deixa una impressió confosa, com de somni, com de paissatge boyrós... esfumat... sense lineas... — L'obra fou dirigida per en Rojas, que estigué molt bé, aixis com els senyors Vinyas, Codina y Ros. La Sra. Llorente admirable.—La decoració d'en Vilomara, hermosisima; una veritable impressió de naturalesa.—En lloch corresponent parla de la música de l'Enrich Morera, un meu company de redacció.

ENRICH PAZ

MÚSICA.—Beethoven es gran, es el l'Ahura-Mazda de la Música moderna. ¡Qui com ell! Heus aquí lo que sentiem y deyem al eixir de les sessions darreres de la Wagneriana, qui, ab gran intuició y bon acert, ens ha fet assaborir les maravellores creacions del admirable mestre, ab forsa trassa interpretades per En De Greef y En Crickboom, precisament quan s'ohien ja potents y magestoses les petjades del Mestres de Nurenberg qui s'apropaven. Quan aquestos ens han estat presentats mercés als bons serveys dels mestres Ribera y Ballini, havem quedat de moment espaven-

tats y confosos; Walter guanyava la partida y Beethoven com una mena de Hans Sachs restava una mica al darrera, y vacilávan en la aplicació del Avesta.. Per demunt dels cants triomfals de Nurenberg, suraven encara com boyres lluminoses suaus reminiscencies de les darreres sessions Beethovianes; y uns y altres anaven pujant fins á confondrers y perdrers de vista, en les llunyanes y serenes regions del Limit artistich..... Beethoven, Wagner, quins homes! si ells haguessen estat llatins, ahont haurien arriuat? — «Els Mestres Cantors» es una obra nacional en el sentit de que reuneix l'alegria sorollosa y l'alt idealisme de la gent alemanya. Per son brillantissim humorisme y per sa delicada poesia te un lloch al costat de les comedies d'Aristófanés y Shakespeare. Els periódichs y revistes han publicat critiques minucioses dels «Mestres de Nurenberg» y de la seua presentació y ecsecució en lo nostre Liceu. Jo, senyors, no tinch esma pera tant, no he pogut sentir els Mestres ab la tranquil·litat d'esperit ab que escoltava fa poch a les Sres. Ritter y Pichot de Gay; solsament puch dir que'ls Mestres han vingut a Barcelona, y que'l nostre públich el mateix que aplaudeix la «Bohême», els ha tingut de rebre ab lo cap descubert, d'acort aquesta volta ab lo qui escolta a Beethoven. Ignoro y vull ignorar sí els artistes del Liceu ho han fet bé o malament; quan per primera volta ens trovem enfront d'una gran obra artística, no es possible veure y aprehuar detalls; l'armonia del conjunt ens corpren y seduheix per complert. — Voldria no parlar del concert ja esmentat de les Sres. Ritter y Pichot de Gay, mes segons m'avisa l'amich Carner es precis darne compte. Donchs bé, ab franquesa, la Sra. Pichot al meu entendre pot cantar tan be com vulguin, mes no sent prou lo que canta, y es perque posa massa, y es aquesta la meua flaca, no comprench que pugui fer art qui no sap perdre'l mon de vista; la Sra. Ritter es una de tantes pianistes que toquen molt. — Per acabar, quatre mots, sobre «La Nit del Amor» d'en Morera. Llástima que'l march sia tant dolent, perque al costat de la música que'l mestre Enrich hi ha posat molt ben posada, la lletra del senyor Santiago no es mes que un march y encara barato.

JORDI FRANCH

LLIBRES. — *La Inmaculada Concepción. — Culto que se le ha dedicado en Tarragona y su provincia eclesiástica*, monografia que

N'Emili Morera ha publicat a Tarragona, es un piados obsèqui a Maria ab motiu del Cinquantenari de la Proclamació Dogmática de sa Concepció sense taca. Conté notes y detalls curiosissims. Potser l'estil es una mica massa *noble*; quan un català parla en castellà pateix, s'estira!—En Joseph Leonart, el delicat y recullit poeta. ha traduhit ab l'heróych N'Antoni Ribera els *Mestres Cantayres* de Wagner. Traduhir a Wagner, adaptant la versió a la música, mereix el torment que l'Allighieri en el Cant XXX del *Infern* dona als falsaris; corre per la fossa mossegant al qui s'pot atrapar. Per axò ja en vida els traductors de Wagner, Ribera y Pena, s'atrapan y s'mossegan. En efecte: la *Wagneriana* publica un'altra versió dels *Mestres* deguda a n'En Pena, el generós senyor, y En Viura, autor de suaus sonets religiosos. La primera traducció té la ventatja de que En Leonart y En Ribera saben tots dos l'alemany; y fàcilment l'un tradueix y l'altre adapta a la música. En cambi, el trevall den Pena y En Viura deu esser mes complicat perquè no mes En Pena sab l'alemany. El llibre den Pena y En Viura costa dugues pessetes mes que l'altre, potser per axò meteix que déyam, perquè ha costat mes de fer.—En Joanet Batlle ens ha enviat son *Calendari Catalá* pera 1905. Hi ha trevalls de nostres benvolguts amichs Mossèn Miquel Costa, Mossèn Jaume Bofarull, Maria Antonia Salvà, Mossèn A. M. Alcover, P. d'A. Penya, etz. ¡Brau Joanet! ¡brau Joanet! Enhorabones.

SUMARI DEL N.º XXXIX

Converses de N. Olaguer Recó, *per Joseph Carner*.—Font de consol, *per Maria Antonia Salvà*.—Furs de Valencia del Rey Don Martí, *trelladats d'un Códex del segle XV*.—Odes d'Horaci, (*traducció per Mossèn Lluís Gispert*).—Rondalles *trameses per Adelaida Ferrer y Joana Vidal*.—El Mestre Nou, *per J. Pous y Pagés*.

ACTUALITATS

GRAVAT.—Una plana del Códex dels *Furs de Valencia*.—Biblioteca Provincial de Tarragona.

Administració de «Catalunya»: Trafalgar, 61